

Ulrika Ehlin
010-473 55 21
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Utbildningsdepartementet

Svar på remiss gällande Kampen om tiden – mer tid till lärande (SOU 2021:30)

Sammanfattning

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar i många delar utredningens bedömningar och är positiv till de flesta av förslagen. Det är dock viktigt att de föreslagna reglerna om studietid och lovskola inte leder till minskning av extra anpassningar och särskilt stöd. Eleven har rätt till tillräckligt stöd i den ordinarie undervisningen. Specialpedagogiska skolmyndigheten avstyrker det alternativa förslaget om obligatorisk lovskola (avsnitt 8.7), bland annat för att ett sådant obligatorium inte bedöms ha någon effekt.

Generella synpunkter

Enligt Specialpedagogiska skolmyndigheten är det övergripande problemet inte bristande tid, utan den bristande lärarbehörigheten och den försämrade likvärdigheten i svensk skola. Specialpedagogiska skolmyndigheten menar att elever i behov av stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd skulle få ett väsentligt mer kvalitativt stöd om det funnits behöriga och legitimerade lärare i alla ämnen i samtliga skolor. Detta tillsammans med tillräckligt med utbildade specialpedagoger och speciallärare skulle ge stor effekt på möjligheterna att nå målen för utbildningen. Dessutom måste elevhälsans specialpedagogiska kompetens stärkas på många håll för att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska kunna stödjas.

5.5 Målgruppen för stödinsatserna ska inte utvidgas

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar erfarenheten att de två åtgärderna prioriterad och anpassad timplan för nyanlända elever behöver bli mer kända hos huvudmän och rektorer och instämmer därför i vikten av att ge Skolverket uppdraget att implementera dessa insatser på nytt.

Vid implementering av insatser bör Skolverket samverka med Specialpedagogiska skolmyndigheten för att bidra med kompetens kring elever med funktionsnedsättning, och främja rätten till stöd för dessa målgrupper.

Specialpedagogiska skolmyndigheten välkomnar utredningens bedömning att stödets effekter bör utvärderas. Insamling av statistik om dessa stödinsatser borde vara lika viktiga som insamling av statistik om de andra formerna av särskilt stöd. Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer detta som mycket angeläget då det kommer att gynna gruppen av elever som är i behov av stöd. I dagsläget vet vi inte hur det går för barn och elever med funktionsnedsättning i ett nationellt perspektiv. Bristen på statistik om elever med funktionsnedsättning handlar inte om andel elever med funktionsnedsättning (som tas upp i betänkandet på s.106) utan i detta fall snarare om svårigheterna att uppskatta hur många av dem som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan eller som faktiskt inte når behörighet till gymnasieskolan. Specialpedagogiska skolmyndigheten ser ett behov av fördjupade analyser om effekter av särskilt stöd, samt att de enkäter som riktar sig till barn, elever och vuxenstudierande behöver anpassas och tillgängliggöras till alla skolformer och inkludera elever med funktionsnedsättning.

6.7.1 En skyldighet för huvudmän att erbjuda studietid för elever i grundskolans årskurs 4–9

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att en skyldighet för huvudmän att erbjuda studietid är ett bra förslag. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill dock betona att studietiden inte får leda till att elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd istället får sitt stöd tillgodosett genom extra studietid. Elever i behov av stöd har rätt att få det i den ordinarie undervisningen och stödet ska självklart även finnas med under studietiden.

Hänsyn behöver även tas till att längre skoldagar kan kräva för mycket energi av eleven, vilket kan få andra konsekvenser för elevens hälsa och lärande. Barn med funktionsnedsättning får ofta lägga mer tid och energi på skolarbete än sina kamrater. Att ytterligare utöka skoltiden bör därför ske med stor försiktighet och bygga på frivillighet. Alla barn behöver återhämtning och ha förutsättningar för en bra balans mellan skolarbete och fritid.

För nyanlända elever blir det viktigt att betona att studiehandledare bör delta i undervisningen.

6.7.2 Studietidens bemanning

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill betona att de extra anpassningar och det särskilda stöd som elever har behov av alltid ska följa med och följas upp vid all undervisning, även studietid. Det är av stor vikt att den personal som bemannar studietiden har den utbildning och kompetens som krävs för att tillgodose rätten till stöd.

Bedömning 6.7.3 Studietidens innehåll

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill framhålla att studietiden måste användas för att på ett effektivt och positivt sätt öka elevens lärande. Alla anpassningar och stöd eleven har behov av, även studiehandledning, måste följa eleven vilket tydligt måste framgå i ett stödmaterial. Specialpedagogisk kompetens behövs oftast för att elever med funktionsnedsättning ska få ett adekvat stöd.

Vid uppdatering av stödmaterialen bör Specialpedagogiska skolmyndigheten bistå med specialpedagogisk kompetens.

7.8.1 Huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola bör inte utvidgas till elever i andra årskurser i grundskolan eller gymnasieskolans introduktionsprogram

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget.

Specialpedagogiska skolmyndigheten instämmer i att innan en eventuell utvidgning av den befintliga lovskolan till andra årskurser och skolformer kan ske behöver verksamheten följas upp och utvärderas. Specialpedagogiska skolmyndigheten menar att svårigheterna med att anordna en lovskola av hög kvalitet som är ändamålsenlig och inte enbart omfattar ett begränsat antal ämnen till stor del beror på rådande lärarbrist.

7.8.2 om huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola på lov under läsåret

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill i detta sammanhang synliggöra vikten av tidiga insatser. Eleverna bör få tillgång till det stöd som de har behov av, för att nå så långt som möjligt i sitt lärande. Det är under den ordinarie undervisningen som stödet kan appliceras i en kontext i språk och ämnen, som i sin tur skapar ett lärande.

Lovskola, oavsett under sommaren eller andra lov under ett läsår, bör bemannas av behöriga lärare och måste planeras och organiseras utifrån elevernas behov och

förutsättningar. Elever i behov av stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd måste ges ett sådant stöd även under lovskolan.

Det är också av betydelse att eleven får vara involverad och delaktig i planeringen av insatsen som sker i lovskolan. Det är viktigt för motivationen att eleven involveras i planeringen av exempelvis sina mål med lovskolan.

8.6 Frivillig lovskola och förstärkning av det motivationshöjande arbetet är att föredra framför obligatoriskt deltagande

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill betona vikten av att motivationsarbete som stöd för elevers lärande främjas under hela skoltiden och att även vårdnadshavare involveras i arbetet.

Skolverkets framtagande av ett stödmaterial om hur skolor kan arbeta med motivationshöjande insatser, särskilt när det gäller elever med funktionsnedsättning bör ske i samråd med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

8.7.1 En möjlig utformning av obligatorisk lovskola för elever

Specialpedagogiska skolmyndigheten avstyrker förslaget.

Specialpedagogiska skolmyndigheten anser inte att obligatorisk lovskola bör införas. Det finns få utvärderingar av lovskolans effekter och mycket lite uppföljning av hur elever klarar sig i gymnasiet efter lovskolan.

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer inte att två veckors förlängd undervisning skulle göra skillnad, de färdigheter eleven ska få undervisning i och bli bedömd utifrån bör kunna ges under terminen. Specialpedagogiska skolmyndigheten delar utredningens uppfattning att möjligheten att förpliktiga elever att gå lovskola inte ska kunna användas som ett alternativ till en elevs rätt till extra anpassningar, särskilt stöd eller andra stödåtgärder för nyanlända elever.

10.7 Hur en språkstärkande sommarskola skulle kunna anordnas

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar utredningens bedömning.

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar utredningens uppfattning att det finns ett behov av språkstärkande sommarskola för elever som nyligen kommit till Sverige eller av andra skäl har behov av ytterligare undervisning i svenska.

Förutom att dessa elever kan ha svårt att nå kunskapskraven i svenska som andraspråk, saknar många kontakt med svensktalande miljöer på sommaren.

Specialpedagogiska skolmyndigheten menar också i likhet med utredningen att det är klokt att avvakta Skolverkets översyn av svenskämnena innan ett detaljerat förslag lämnas.

11.6.2 om läsåret

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen.

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar utredningens bedömning att läsårets längd och struktur bör utredas i samtliga skolformer, mot bakgrund av de iakttagelser som utredningen gjort om att sommarlovet kan bromsa kunskapsutvecklingen för många elever.

Sakkunniga har i detta ärende varit Per Ericsson, Lena Hammar, Lennart Hansson, Elisabeth Högberg, Johanna Jadstrand, Eva Klubb Degsell, Paulina Riis, Angelina Sandberg och Mia Walther. Föredragande har varit Ulrika Ehlin.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Fredrik Malmberg

Generaldirektör